MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 54: Konstytucja kwietniowa – idee, ludzie, krytyka

Tematyka

Program dotyczy oceny oraz omówienia realiów towarzyszących uchwalaniu w 1935 roku konstytucji kwietniowej. Dyskutanci ukazują w jakich specyficznych okolicznościach wewnętrznych i międzynarodowych konstytucja była wprowadzana oraz zwracają uwagę na konsekwencje jej wprowadzenia.

!

Wykorzystaj w przygotowaniu swoich wykładów lub lekcji szkolnych poniższe propozycje oraz program:

- cały odcinek: https://youtu.be/ttHXPcwR-ag
- zwiastun programu: https://youtube.com/shorts/4irt45x3pfA?feature=share



Zagadnienia wstępne

Sugeruje się rozpoczęcie bloku zajęć od zainspirowania swobodnej dyskusji na temat czym jest konstytucja i dlaczego konstytucja jest istotna w dobrze funkcjonującym państwie.

Podzielenie uczestników zajęć na dwie grupy i praca nad argumentacją: 1) konstytucja powinna być trwałym dokumentem, który bardzo rzadko jest modyfikowany; 2) konstytucja powinna być modyfikowana często, w zależności od okoliczności społecznych, międzynarodowych. Przedstawienie argumentacji na forum grupy.

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 54: Konstytucja kwietniowa – idee, ludzie, krytyka

Część 1/3:
Nielubiane konstytucje

Emisja pierwszej części programu: **(0:22–14:30)**



[1]

Most Kierbedzia w Warszawie, obsadzany przez 10 pułk piechoty podczas zamachu majowego 1926 roku



[2]

Premier Walery Sławek w rozmowie z marszałkiem Sejmu Ignacym Daszyńskim 1930

Pytania i zagadnienia do dyskusji

1. Czym różniły się realia polityczne czasów kiedy pracowano nad konstytucją marcową a kwietniową?
2. Jaki był skład polityczny sejmu, który pracował nad uchwaleniem konstytucji kwietniowej?
3. Dlaczego o Polsce z lat 30-tych mówi się czasami jako o państwie autorytarnym?
4. Co to był Centrolew?
5. Dlaczego konstytucja marcowa była niezbyt dobrze postrzegana przez większość obozów politycznych?
6. Zdjęcie przedstawia wydarzenia z 1926 roku, które miały znamienite znaczenie dla historii Polski międzywojennej? Co to za wydarzenie i jakie konsekwencje miało?
7. Czy Józef Piłsudski miał duży wpływ na kształt konstytucji kwietniowej? Jeśli tak to dlaczego publicznie dużo się na jej temat nie wypowiadał?
8. Na zdjęciu (postać siedząca po lewej stronie) jest przedstawiony znaczący polityk obozu piłsudczykowskiego. Kto to i jaki miał realny wpływ na politykę w Polsce po 1926 roku?
9. Jak formalnie, dzięki jakiemu zabiegowi, mimo braku większości konstytucyjnej, udało się obozowi piłsudczyków uchwalić konstytucje kwietniową?
10. Czy wprowadzenie konstytucji kwietniowej dokonało się zgodnie z obowiązującym prawem?

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 54: Konstytucja kwietniowa – idee, ludzie, krytyka

Część 2/3:

Dokument w duchu swego czasu

Emisja drugiej części programu: **(14:30–25:05)**

Zagadnienia do dyskusji i pytania:

11. Jak konstytucja kwietniowa wyglądała na tle innych uchwalanych i obowiązujących w tamtych latach w Europie?

12. Jakie istotne zmiany ustrojowe wprowadzono nowelą sierpniową z 1926 roku?

13. Jakie uprawnienia i funkcje miał przypisane Generalny Inspektor Sił Zbrojnych?

14. Dlaczego prace nad konstytucją kwietniową trwały tak długo?

15. Jaką koncepcję funkcjonowania państwa wprowadzała konstytucja kwietniowa? Jaka zmiana tu zaszła w porównaniu do poprzednio obowiązującej konstytucji?

16. Czym, w zamyśle Walerego Sławka, miał być tzw. Legion Zasłużonych?

17. Na czym polegała koncepcja czy też wizja tzw. nacjonalizmu virtuti militari?

18. Jak można interpretować w świetle ówczesnych realiów oraz oceniać zapis konstytucji mówiący, że Prezydent jest odpowiedzialny przed Bogiem i historią?

[3]



Ekslibris GISZ przedstawiający profil marsz. Piłsudskiego

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 54: Konstytucja kwietniowa – idee, ludzie, krytyka

Część 3/3:
Plany i realizacje

Emisja trzeciej części programu: **(25:05–40:14)**



[4] Ignacy Mościcki,

Zagadnienia do dyskusji i pytania:

19. Z jakiego powodu najczęściej krytykowano konstytucję kwietniową?

20. Na zdjęciu prezydent Polski, który sprawował rządy w oparciu o regulacje konstytucji kwietniowej. Kto to i jak można oceniać jego rządy?

21. Jak zapisy konstytucji kwietniowej można ocenić z perspektywy tego co działo się we wrześniu 1939 roku? Czy zapisy jej ułatwiały czy utrudniały funkcjonowanie państwa w obliczu napaści niemieckiej na Polskę?

22. W jakim sensie możemy mówić, że konstytucja kwietniowa była zgodna z ogólnym duchem czasów w Europie lat 30-tych? Jak z tej perspektywy można oceniać tendencje autorytarne w niej znajdujące wyraz?

23. Jak wyglądało funkcjonowanie opozycji w realiach Polski lat 30-tych?

Podsumowanie

1. Słownik postaci i terminów:

Wybory brzeskie – wybory parlamentarne, które odbyły się w 1930 roku przez przeciwników rządzącego obozu sanacyjnego. Określane były jako „wybory brzeskie", co wiązało się z nazwą twierdzy brzeskiej, do której wiosną 1930 roku trafiło bardzo dużo polityków opozycyjnych, które to wydarzenie traktowano jako element walki politycznej.

Konstytucja marcowa – ustawa zasadnicza uchwalona w Polsce w 1921 roku wprowadzająca system rządów parlamentarno-gabinetowych.

Konstytucja kwietniowa – ustawa zasadnicza uchwalona w 1935 roku, zastępująca wcześniejszą konstytucję marcową. Konstytucja kwietniowa, w odróżnieniu od wcześniej obowizującej, wprowadzała system prezydencki z bardzo silną rolą prezydenta.

Przewrót majowy – zbrojny zamach stanu przeprowadzony z inspiracji i pod przewodnictwem Józefa Piłsudskiego w dniach 12–15 maja 1926 roku, w wyniku którego odsunięto od władzy rząd Wincentego Witosa i zapoczątkowano kilkunastoletni okres rządów sił politycznych obozu sanacji związanego z Józefem Piłsudskim.

Nowela sierpniowa – ustawa z 02.08.1926 r. zmieniająca niektóre zapisy konstytucji marcowej, przede wszystkim w kierunku wzmocnienia władzy prezydenckiej. Została uchwalona jako konsekwencj zmiany politycznej po zamachu stanu w maju 1926 r.

Legion Zasłużonych – forsowana przez Walerego Sławka koncepcja powołania w miejsce Senatu elitarnego ciała składającego się z obywateli mających wybitne zasługi i wysokie odznaczenia państwowe, cywilne i wojskowe. Sławek postulował wprowadzenie tej koncepcji w ramach konstytucji kwietniowej, na co jednak nie wyraził zgody między innymi Józef Piłsudski.

Sławoj Felicjan Składkowski – polityk, wojskowy, legionista. W okresie II RP sprawował liczne funkcje polityczne, między innymi Ministra Spraw Wewnętrznych, a od 1936 do 1939 funkcję premiera. Po internowaniu rządu w Rumunii udał się na emigrację, a następnie jeszcze podczas wojny wstąpił do armii polskiej na zachodzie, nie biorąc jednak czynnego udziału w walkach. Po zakończeniu II wojny pozostał na emigracji w Wielkiej Brytanii.

Walery Sławek – polityk, wojskowy, jeden z najbliższych i najbardziej zaufanych ludzi Józefa Piłsudskiego. Trzykrotny premier rządu w dwudziestoleciu międzywojennym oraz twórca wpływowego BBWR (Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem). Po śmierci Józefa Piłsudskiego Sławek był stopniowo odsuwany od wpływów. W 1939 roku popełnił samobójstwo.

2. Cele dydaktyczne:

- Poszerzenie wiedzy dotyczącej historii dwudziestolecia międzywojennego w Europie (odniesienie do PRK P6S_WG)
- Ukazanie wzajemnego wpływu realiów politycznych oraz regulacji prawnych w funkcjonowaniu państwa (odniesienie do PRK P6S_WK)
- Rozwinięcie umiejętności analitycznych dotyczących interpretacji wpływu czynników prawnych na proces polityczny i odwrotnie (odniesienie do PRK P6S_UW)

3. Sugerowana literatura uzupełniająca:

Prawo konstytucyjne II Rzeczpospolitej, red. P. Sarnecki, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego 2006

M. Marcinkiewicz, *o konstytucji kwietniowej raz jeszcze*, Pamięć i Sprawiedliwość 1 (31) 2018

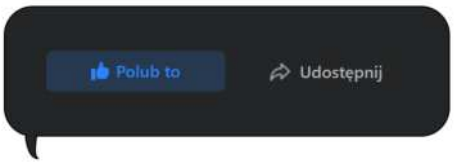
M. Wołos, *o Piłsudskim, Dmowskim i zamachu majowym. Dyplomacja sowiecka wobec Polski w okresie kryzysu politycznego 1925-1926*, Wydawnictwo Literackie 2013

Polska Niepodległa. Encyklopedia PWN, PWN 2019

A. Dziurok, M. Gałęzowski, Ł. Kamiński, F. Musiał, *Od niepodległości do niepodległości. Historia Polski 1918 – 1989*, Wydawnictwo IPN 2023

K. Olejnik, *Polska w okresie międzywojennym (1918 – 1939)*, Wydawnictwo Naukowe UAM 2019

Korzystając z materiałów, nie zapomnij o subskrypcji kanału „**Historia dzieje się!**” na Youtube:
https://www.youtube.com/@historiadziejesie2380
(obok przycisku „subskrybuj” naciśnij też dzwoneczek, by dostawać informacje o nowych odcinkach)





Prosimy – zalajkuj profil Facebookowy „**Historia dzieje się!**” i daj znać innym, jeśli program Ci się podobał (udostępnij):
https://www.facebook.com/Historiadziejesie

Materiały dydaktyczne opracował: dr Konrad Oświecimski
Opracowanie graficzne: Joanna Zawadzka

Publikacja sfinansowana ze środków budżetu państwa w ramach programu Ministra Edukacji i Nauki pod nazwą „Nauka dla Społeczeństwa” nr projektu NdS/537149/2021/2022, kwota finansowania 873 080 zł (całkowita wartość projektu).

zespół kierujący projektu:
dr Paweł Nowakowski
dr Łukasz Burkiewicz
dr Konrad Oświecimski
mgr Tomasz Konturek

Fundacja Ignatianum

Wykorzystane materiały ilustracyjne:

[1] Most Kierbedzia w Warszawie, obsadzany przez 10 pułk piechoty podczas zamachu majowego 1926 roku, https://pl.wikipedia.org/wiki/Przewr%C3%B3t_majowy#/media/Plik:Most_Kierbedzia_zamach_majowy.jpg ..... str. 2

[2] Premier Walery Sławek w rozmowie z marszałkiem Sejmu Ignacym Daszyńskim 1930, https://pl.wikipedia.org/wiki/Walery_S%C5%82awek#/media/Plik:S%C5%82awek_Daszy%C5%84ski.jpg ..... str. 2

[3] Ekslibris GISZ przedstawiający profil marsz. Piłsudskiego, https://pl.wikipedia.org/wiki/Generalny_Inspektorat_Si%C5%82_Zbrojnych#/media/Plik:Generalny_Inspektoriat_Si%C5%82_Zbrojnych_-_Ex_Libris_GISZ_-_701-001-106-045.jpg ..... str. 3

[4] Ignacy Mościcki, https://www.szukajwarchiwach.gov.pl/jednostka/-/jednostka/5929844 ..... str. 4